

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರ ಕಥನ ನಿರೂಪಣಾ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆ

ರಮ್ಯ ಹೆಚ್. ಎಸ್.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಜ್ಞಾನಭಾರತಿ ಆವರಣ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಕಥೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಕುತೂಹಲ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಮೋಹಕಧಾರೆ. ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುವಾಗ, ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ಅದರ ನಿರೂಪಣೆ, ಪಾತ್ರಗಳು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಕಥೆಗಾರನು ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೆಣೆಯುವ ಹೊಸ ತಂತ್ರವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದಲೇ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರವು ತುಂಬಾ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಇದರ ಸ್ವರೂಪ ವಿಚಾರಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನುಭವ ಮತ್ತು ಲೋಕಾನುಭವಗಳೆರಡೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕಥೆಯು ಒಂದು ಅನುಭವವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬರುವುದು.

ಕಥೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪರಧಿಯೊಳಗೆ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು, ಅವನ ಜೀವನ ಕ್ರಮ, ನೋವು, ನಲಿವು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಕಥೆಯ ವಸ್ತು, ಪಾತ್ರ, ಭಾಷೆ, ಪ್ರತಿಮೆ, ರೂಪಕ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಥೆಗಾರನು ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಬದುಕು ಆ ಸಮಾಜದ ಒಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಹುಮುಖಿಯಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಸಣ್ಣ ಕಥೆ ಪ್ರಕಾರವು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅನುಭವ, ದೃಷ್ಟಿಯ ಗಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡ ಬದುಕಿನ ಆಯಾಮಗಳು, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಶರೀರ ನೀಡಲು ಕಥೆಗಾರನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಲೆಯೇ ನಿರೂಪಣೆ.

ಇಂಥ ಕಥೆಗಾರನ ಕಥೆಯು ಎಂದೂ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗದು. ಕಥೆಗಾರನು ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅರಿತು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ಸೃಜನಾಶೀಲತೆಯ ನೆಲೆಯಿಂದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬರೆಯುವ ಕಥೆಗಾರನಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ, ರಚನಾತಂತ್ರ, ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಪಾತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಜೊತೆಗೆ ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತತ್ಕಾಲೀನ ಸಮಾಜವೇ ಕಥೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾದಾಗ, ಅಂತಹ ಕಥೆಯು ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ವಿಸ್ತಾರತೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಎಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಾದೃಶ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಸಣ್ಣಕತೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಅವರು ಈ ಸಾಲಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಥೆಗಾರರು. ಇವರ ಕಥೆಗಳು ದಲಿತ ಲೋಕಾನುಭವ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಕಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮಾನವ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗೊಳಿಸುತ್ತಾ, ನಿರೂಪಣಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇವರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ 'ಬದುಕನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಅನೇಕ ಮಗ್ಗುಲುಗಳಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು, ನೋಡಬಹುದು' ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಓದುಗರನ್ನು ಕಣಕುತ್ತಾರೆ.

ಇವರ 'ದ್ಯಾವನೂರು' ಕಥಾಸಂಕಲನವು ಏಳು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮೊದಲ ಕಥೆ 'ಮಾರಿಕೊಂಡವರು' ಇದು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಥೆ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಂಥದ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಸಹ ಇದು ದಲಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೆಲುದನಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಮೆಲುದನಿಯು ಗರಗಸ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರ ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ರೂಪಕಗಳಾಗಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಮನೋದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇವರ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳು ಹೊಂದಿವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಂಥ ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಮಾರಿಕೊಂಡವರು' ಕಥೆಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ.

'ಮಾರಿಕೊಂಡವರು' ಎಂಬ ಕಥೆಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೇ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾರಿಕೊಂಡವರು ಯಾರು? ಏನನ್ನು ಮಾರಿದರು? ಕೊಂಡವರು ಯಾರು? ಅವರು ಏನನ್ನು ಕೊಂಡರು? ಹೀಗೆ. ಹಾಗಾದರೆ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಹೆಣೆದಿರುವ ನಿರೂಪಣಾ ಶೈಲಿ ಎಂತದ್ದು ಎಂದು ನೋಡುವುದಾದರೆ, "ಸಂಜೆಯ ಕಿಂಪಿಗೆ ಮೊಖಿಹಾಕಿ ಕುಂತ ಬೀರನ ತಲೆ ಒಳಗೆ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಧರಾವರಿ ಮೂಡತೊಡಗಿದನು"(ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ-03) ಎಂದು ಕಥೆಯು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಕಥೆಗಾರರು 'ಸೂರ್ಯ' ಮತ್ತು 'ಬೀರ' ಎರಡನ್ನೂ ಸಮೀಕರಿಸಿ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕ್ರಮದೊಳಗೆ; ಸೂರ್ಯ ಮೂಡುವ, ಮುಳುಗುವ ಚಲನೆಗಳು ಬೀರನ ಒಳಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಭಾಷಾ ತಂತ್ರ ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಸಾಲಿನ ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಬೀರನ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬೀರನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಕೋಪದಿಂದ ಉರಿದು ಅವಸಾನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದೆ. ಬೀರನ ಕಿಡಿ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬೀರನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆಲ್ಲ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತಾ, ತನ್ನನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಪರೋಕ್ಷ ನುಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಮುಂದೆ ಈ ಕಥೆಯು ಸಾಗುವ ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸುಳಿವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಇವರು ಆಡುಮಾತನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕಥೆಯ ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಪರಿಕರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು

ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಆಡುಮಾತನ್ನು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತರುವಾಗ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿ ಇವರದು. ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ನೋಡುವಾಗ-“ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಮಣ್ಣಾಕುವಾಗ ಆದ ಗೆಣ-ಕಾತಿ” ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಆದ ಗೆಳತಿ; ಎಂಬ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ತರಲಾಗಿದೆ. ಬೀರ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಪ್ರಯಾಣ ಹೇಳುವಾಗ ‘ರೈಲು ಹತ್ತಿ ಹಿಂದಲ ಡಬ್ಬಿ ಕೂತು’ ಎಂಬ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಬೀರನ ಕುಡಿತದಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ‘ಅವ ಹೇಗೆ ಆಡಿದರೂ ತನಗೆ ಪಾಠವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ‘ಪಾಠ’ ಎಂಬ ಪದವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೆ ಪಾಠ (ತಿಳಿವು) ಅಂತಲೂ, ಬೀರನ ಕುಡಿತ ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಎಂತಲೂ ಅರ್ಥ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ‘ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕ್ಯಾಣಸಾರದಿಂದ’, ‘ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸಮಾ ಕೆಮ್ಮಿದ’, ‘ಸಮರಾತ್ರಿ’, ‘ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುತ್ತ’, ‘ಕತ್ತಲಾಗಿ ಚಣ ಹೊತ್ತು’, ‘ತುಂಬವೆ ಶಿಸ್ತು’, ‘ಬೆಬಗುಟ್ಟುತ್ತ’, ‘ಮೈ ಮಾಲು ಮುರಿಯಲು’, ‘ಗಸಗಸನೆ ತೀಡಿ’ ಇಂತಹ ದೇಸಿ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವಂತಹ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸಿ, ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗುರಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರ ಕಥೆಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜಗತ್ತಿನ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಆಡುಮಾತಿನ ಹೆಚ್ಚಳವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಂತಹ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವ ಕಲೆಯು ದೇಶಿ ಸ್ವಾದವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಇದು ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟತೆ. ಸರಾಸು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೀರನು ‘ಈವೊತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆ ಇರೊ ಅಷ್ಟು ಕುಡಿದು ತಿಂದು’ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಭಿನ್ನ ಧ್ವನಿ ಹೊರಡುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಕುಡಿದು ತಿಂದು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧಾಟಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆಯೂ ದೇವನೂರರ ಕೈ ಚಳಕಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹೊಸ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ. ಹೀಗೆ ‘ಕತ್ತಲೆ ಕವಚುತ್ತಲೆ’, ‘ಬಾನೇ ಬಂದು ಮೊಗಚಿಕೊಂಡಂತಾಯ್ತು’, ‘ಗರ ಹಿಡಿದಂತಾಯ್ತು’, ‘ಕಣ್ಣು ತೇಲಿಸಿ ಕಾಲು ಚಾಚಿ’, ‘ಎರಡು ಬೆಳೆ ಪೈರಿನಿಂದಲೂ ಚಂದಾಗಿ ಗೊತ್ತು’, ‘ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಕರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗವಗತ್ತಲು’, ‘ಯೋಚನೆ ದಿಗಿಲಿನ ಮಧ್ಯೆ’, ‘ಜೋಪಡಿ ಹಾರಿಹೋಗುವಂತೆ ಎದೆಬಡಿದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು’, ‘ಉಸಿರ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿತು’, ‘ಬಿಮ್ಮನೆ ಬೀರಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು’, ‘ಲಚುಮಿ ಎದೆಗೆ ಆತುಬಿದ್ದಳು’, ‘ರಾತ್ರಿಯ ನೆಪ್ಪು ಮೈಚುರುಗುಟ್ಟಿಸಲು’ ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗ ಕಥೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಿಗಿಗೊಳಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಓದುಗರು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ವಸ್ತುವಿನ ವಿವರಣೆ ನೀಡದೇ, ಅದು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಲು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇಂತಹ ಪದಗಳು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಾನುಭವವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡುವಾಗ ದೇವನೂರರು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ. “ಸ್ವೇಷನ್ನಿನಲ್ಲೆ ಮಲಗಿದ್ದು ನಲ್ಲಿಲಿ ಮೊಖ ತೊಳೆದು ಏನು ಮಾಡಲು ತೋಚದೆ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹೊತ್ತು ಕೂತಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೇ ನಂಜನಗೂಡು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ಅಂದದ್ದು”(ಪು.3). ಹೀಗೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತಾ, ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ನಂತರದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಮೊದಲಿನಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಾರ ಓದುಗರಿಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗಲೇ ದೇವನೂರರು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರದ ಮಾತನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡದೇ ಮೌನದಲ್ಲೇ ಉತ್ತರ ನೀಡಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಲೀ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಲೀ ನೀಡದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ, -

“ ‘ನಾ ಸಾಯೋವರಾದ್ರೂ, ಸುಮ್ಮಿರೂ ಬಡ್ಡಿ ಮಗ್ಗೆ ಅಂದ್ರೂ ಕೇಳೊಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ನಾನೇನು ಮಾಡ್ಡಿ? ಮನೆ ಮಾರಿದ್ರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ಎಂದೋ ಹಾಳಾಯ್ತು’ ಈ ಖಿದೀಮ ಬೊಡ್ಡೆದ್ದ ಪಳ್ಳಿಗೆ ಕಳಸ್ತೆ ನೇಗಿಲು ಹಿಡಿಸಬೇಕಿತ್ತು, ನಾನೇ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿ ಅನ್ನ ಅನ್ನೋದ ಅಂದರೆ.....ಸೂರಿ ಹೇಳದೆ ಉಳಿದುದು ನುಂಗಿ ಒಂದು ಸಲ ಕಹಿ ಮೋರೆ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕುಬಿಡುವರು”(ಪು.3) - ಹೀಗೆ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನು ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡ್ಡು ಮಾತು ಒಂದಾದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹೊದ್ದ ರಗ್ಗಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬೀರ ಹೇಳುವ ಮಾತು-“ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವಾಗ ಚಲುವಿ ಒಳಗೊಳಗೆ ನಗುತ್ತಾ ಅದನ್ನ ತನ್ನ ಕಡೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ‘ಇದು ನಂಗೇ ಬೇಕು’ ಎಂದು ಬಿಮ್ಮನೆ ಬೀರಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ಅವಳನ್ನೇ ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಎದೆಗೆ ಅಮುಕಿ ‘ಹೋಗ್ಲಿ ಅದನ್ನ ನೀನೇ ತಕ್ಕೋ.....ನಿನ್ನನ್ನ ನಂಕೊಡು. ಅದ್ಧಿಂತ ನೀನೆ ಬೆಚ್ಚಗೆ’ ಅಂದಾಗ ಕಿಸಕಿಸ ನಕ್ಕಳು. ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಗಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು.....”(ಪು.8)- ಇವು ಪೂರ್ತಿ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಮುಂದುವರಿಕೆಯನ್ನು ಓದುಗರ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬೇರೇನ್ನನ್ನೋ ಹೇಳುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುವುದು ಸಹಜ. ಇದೇ ಈ ಕಥೆಗಾರನ ಕಥನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವನೂರರು ತರುವ ಮೌನ ಓದುಗರನ್ನು ಅನೇಕ ಮಗ್ಗಲುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳು ವಿಶೇಷ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಅರ್ಥ ವಕ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಉಂಟಾದ ವಕ್ರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಅರ್ಥ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ, ಕಥೆಗಾರನು ಹೀಗೆ ಏಕೆ ಮಾಡಿದರು? ಎಂದು ನೋಡುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾವು ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೇ ನೋಡುವಾಗ, ಕಥೆಗಾರನು ವಿವಿಧ ಭಾವ, ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲು ಇಂತಹ ಭಾಷಾ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ವಾಕ್ಯದ ಬಳಕೆಯು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗುವ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯು ಕತೆಯ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಥೆಗಾರನು ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ.

ಆಗ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ವಕ್ರತೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಗ್ಯತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತರುವಾಗ ತಾನು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಟ ಅಥವಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ. ಮಾತು ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಯೋಚನೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಾತು ಕೂಡ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವಕ್ರತೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡುವುದಾರೆ, ಬೀರನು ಮಾತನಾಡದೇ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಾಗ “ಕೊತಕೊತನೆ ಮರಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಾರಿಗೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿದಳು, ಗಮ್ಮನೆ ವಾಸನೆ ಗುಡಿಸಲಿನ ಪೂರ ಹರಡಿತು” ಈ ವಾಕ್ಯವು (ಪು.4)- ಕೋಪದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೀರನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಉಪ್ಪು ಸುರಿದು ಕೋಪವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದಳು ಎಂಬ ಪರೋಕ್ಷ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ತರುತ್ತಿದೆ. “ಬೀರನ ಸುತ್ತ ಗಟ್ಟಿ ವಾಸನೆ ಹರಡಿತು”,- ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮನಸ್ಸು ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ. “ಬೀರ ಈಗೀಗ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಹೋಗುವನೆ. ಕುಡಿಯೋದು ಆಮೇಲೆ ಉಸಿರು ತೆಗೆದರೂ ಬೀಡಿ ಬೀಡಿ ಅಂತ ಇಳಿದುಹೋಗುವನೆ, ಮೊದಲ ಕಳೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತಳ್ಳಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ”(ಪು.5)- ಈ ವಾಕ್ಯವು ಬೀರನ ಚಟಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬೇಸರ ಮತ್ತು ಬೀರನ ದೈಹಿಕ ಸೌಂದರ್ಯ ಕುಗ್ಗುತ್ತಿರುವುದರ ಪರೋಕ್ಷ ಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ. “ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೆ ಅಳುಕೆನಿಸಿದರೂ ಅವ ಹೇಗೆ ಆಡಿದರೂ ತನಗೆ ಪಾಠವಾಗಿದೆಯೆಲ್ಲ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನವೂ ಆಯ್ತು, ಅದರೊಡನೆ ನಗುನು ಬಂತು”(ಪು.4) -ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಮಾರ್ಮಿಕತೆಯ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಎಂತದ್ದು, ನಗು ಬರಲು ಕಾರಣ ಏನಿರಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. “ಬೀರನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೆ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನನ್ನು ತೋರಿಸಿ ‘ನಮ್ಮ ಸಾವ್ವಾರ್ ಮಗನೋರು’ ಅಂದ. ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ನನ್ನನ್ನೆ ಒಂಥರಾ ನೋಡಿದರು. ಬೀರ ಕೆಮ್ಮಿದ. ನಾನು ಕತ್ತನ್ನು ಬಾವಿ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನೆಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ಬೆವರು ನಿಲ್ಲಲೂ ಆಗದೆ ಕಸಗುಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದೆ”- (ಪು.7) ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನು ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟ ಧಣಿ. ಅವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬೀರನಿಗೆ ಅನಿಸಿ, ಮಾತು ಬಾರದೆ ಕೆಮ್ಮುವ ಮೂಲಕ ತೋರಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಲೆಕ್ಕಿಸಲಿಲ್ಲ. “ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ರಗ್ಗು ಲಚುಮೀನ ಕವಿಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ ಮನೆ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕವಿಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ನನ್ನನ್ನೆ ಆದರೆ ಚಿಂತಿಲ್ಲ. ಲಚುಮಿಯನ್ನಾದರೆ.....”(ಪು.8) ಹೀಗೆ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ವಕ್ರತೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಬಹುದು.

ಬೀರನಿಗೆ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಮುಂದೆ ಕುಡಿದ ನಶೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಲ್ಲನೋ ಹೊರತು ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ಎದುರು ತನ್ನ ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು “ಎಡಗೈಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಸವರಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದು ಎದೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟನು. ಎದೆಯೊಳಗೆ ಸಣ್ಣಕ್ಕೆ ನೋವು ಹರಿಯಿತು”(ಪು.9) -ಅದು ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗೆ. ಬೇರೆ ದಾರಿ ಇಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಇನ್ನೂ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಗ್ಗದ ಮಂಚೆ ‘ನಾವು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಹಗ್ಗದ ಹುರಿ ಮಂಚೆ’ ಆಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೆಯೂ ತಮ್ಮಂತೆ ಮಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು ಇದ್ದರೂ ಅಂತಾಯ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಸರವೂ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ‘ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ಕರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗವಗತ್ತಲು’ (ಪು.7) ಎಂಬ ಸಾಲನ್ನು ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗೌರವ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಜಾತಿ, ಅಂತಸ್ತಿನಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಜೀವಪರವಾದ ನಿಲುವು ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯದ ಚಳುವಳಿಯದು ಎನ್ನಬಹುದು. ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಮೇಲುಜಾತಿಯವನಾಗಿದ್ದು, ಅಂತಸ್ತಿನಿಂದಾಗಿ ಗೌರವಿತನಾದರೂ ಅವನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಗೌರವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಬೀರನು ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತನೂ, ತಳಸಮುದಾಯದವನೂ ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೌರವದ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನು ಬೀರನಿಗೆ ‘ಹಿ ಕುಡಿದು ಬಿದ್ದೈತೆ’ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದರೆ, ‘ನೋಡಿದರೆ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ನಿಂತಿದ್ದರು’ ಎಂಬ ಮಾತು ಬೀರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪಾತ್ರಗಳ ಭಾವ ತೀವ್ರತೆಯು ಪದಗಳ ದೀರ್ಘತೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದೆ ಇದನ್ನು ಕಥೆಯ ಓದುಗರು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರು ಬಳಸುವ ಪದಗಳು ಶಿಷ್ಟ, ಗ್ರಾಮೀಣ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಎನ್ನುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದಗಳನ್ನು ತರುವಾಗ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಧ್ವನಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಜೋಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾಲೇಜು, ಸ್ಟೇಷನು, ಬ್ಯಾಟರಿ, ಬಾಟಲಿ, ಹಾಸ್ಟಲು, ಬೆಲ್ಲು ಹೀಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡದವೇ ಆಗಿಹೋಗಿವೆ.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಕಥೆಗಾರರು ಪಾತ್ರಗಳು ಇರುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಗಮನಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಥೆ-ಗಾರರು ಕಥೆಯ ನಡುವೆ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ವೀಕ್ಷಕರಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದು ಈ ಕಥನದ ನಿರೂಪಣೆಯ ರೀತಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಇನ್ನೂ ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಡುಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತರುವ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷಾರೂಪವಾದ ಶಬ್ದ ಸಾಮಾಗ್ರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಥೆಗಾರನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೌಶಲತೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ಕಲೆಯು ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಭಿನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಲಭಿಸಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವರ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎದುರು ನಾವು ಕಾಣುವ ನವೀನ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯ ಕಥನ ತಂತ್ರದ ಕ್ರಾಂತಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅನುಭವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ರಚನಾ ತಂತ್ರ ಕಥೆಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹಲವು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಡ್ಡುತ್ತದೆ.

ದೇವನೂರರು ಈಗಾಗಲೇ ಇದ್ದ ಕಥನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಸುತ್ತಲಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಒಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹೊಸ ನೆಲೆಯ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ತಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಕಥೆಗಾರನು ಆ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಹೊರಗಿನ ಯಾವುದೇ ಒತ್ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷೆಯದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ತೋರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯನ್ನು ದೇವನೂರರು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡರು ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಂತಹದ್ದೇ ಶೈಲಿ ಏಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಇವರು ಗ್ರಾಮ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಜಾನಪದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದು, ಆಡುಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತರುವ ಪರಿಕರಗಳು ಓದುಗರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತರಬಲ್ಲವು. ಇಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತರುವ ಸ್ವರೂಪ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಮಾತು ಎರಡನ್ನೂ ತರುತ್ತಾ,

ಆ ಪದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳಿಸಿ, ಅದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಭಾವಗಳಿಗೂ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ದೇವನೂರರು ಗ್ರಾಮ್ಯ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಓದುಗರು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಭಾಷಾ ಮತ್ತು ಭಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಕಥೆಯ ಪೂರ್ತಿ ಹಬ್ಬಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ಬೀರನು 'ಚಳಿ ಬಿಟ್ಟವನಂತೆ ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದು' ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹಲವು ಭಾವ, ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಓದುಗರ ವೇಗವನ್ನು ಕೊಂಚ ನಿಧಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ದೇವನೂರರು ಓದುಗರ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಎಸೆದ ಸವಾಲು. ಇಂತಹ ಭಾಷಾ ಪಲ್ಲಟಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎನ್ನಬಹುದೇ.

“ ಬೀರನು ಬಲಗಡೆ ನೇತುಹಾಕಿದ್ದ ಚಾಮುಂಡವ್ವನ ಪೋಟೋಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ತಡಿಕೆ ಬಿಚ್ಚಲು ಮೂಡಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಎದುರಾಗಿದ್ದ ಜೋಪಡಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿತು. ನೋಡಿದರೆ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು ನೆರೆಕೆ ಕಿಂಡಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಕಿದಾಗ ಅಚ್ಚರಿ ಆಯ್ತು. ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಯಾತಕ್ಕೂ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ನಕ್ಕ. ಬೀರನೂ ನಕ್ಕನು”(ಪು.9). ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನೇ ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ಬೀರನು 'ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ನಿಂತಿದ್ದರು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು 'ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ನಿಂತಿದ್ದನು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿರುವ ಭಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಎಂಥದ್ದು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಭಾವ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಭಿನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣ ಏನಿರಬಹುದು? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಅದೇ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪನ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿ ಯಾವ ರೀತಿಯದು ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವನೂರರು ಏನನ್ನೂ ವಿವರಿಸದೇ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮುಕ್ತಾಯ ಹೇಳದೇ 'ಯಾತಕ್ಕೂ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ನಕ್ಕ. ಬೀರನೂ ನಕ್ಕನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಓದುಗರನ್ನು ಯೋಚನೆಗೆ ಈಡು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ದೇವನೂರರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಥೆ - 'ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು' ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವ ಕಥೆಗಾರರು ಮೊದಲು ಡಾಂಬರು ಬಂದದ್ದು ಯಂಥ ಊರಿಗೆ ಎಂಬುದರ ಚಿತ್ರಣ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಈಗಾಗಲೇ ರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದ ಕಥನ ಪರಂಪರೆ ಶೈಲಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಓದುಗರು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ಕಥೆಗಾರರು ಕಥೆಯು ನಡೆಯುವ ಒಂದೊಂದು ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ, ಒಂದೊಂದು ಉಪಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮೆಲುಕನಿಯ ಮಿಂಚಿನಲ್ಲಿ ಓದುಗರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಈ ಕಥೆಗೆ ಕಥೆಗಾರರು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡ ಹೊಸ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿರೂಪಣಾ ಶೈಲಿ ಇರಬಹುದು. ಈ ಕಥೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಭಿನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಊರೊಂದಕ್ಕೆ ಡಾಂಬರು ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಗಕ್ಕನೆ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದ ಎಂದೂ ಕಾಣದ ಅನೇಕ ತಲ್ಲಣಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಅವು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಬಂದ ಅರಿವಿನ ದನಿಯಿಂದಲೂ, ರಸ್ತೆಗೆ ಟಾರು ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲಗಳಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರು ಈ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಾಗ ಕಥೆಯ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಸಾಕ್ಷಿಭೂತರಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕಥೆಗಾರರು ಕಥೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಮೇಲುನೋಟದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಆ ಊರಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ತರಹದ ರೂಟ್ ಮ್ಯಾಪ್ ಅಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಟಾರು ರಸ್ತೆಗೆ ಮೂರು ಮೈಲಿ ದೂರದ ಓಣಿ ತರಹದ ಹಾದಿಯೊಂದಿದೆ. ಈ ಹಾದಿ ಅರಳಿ ಮರವನ್ನು ಬಳಚಿ ಮುಂದೆ ಮೂರು ಸೆಲೆಯಾಗಿ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿ ಬೀದಿಗಳಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಾರರು ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ದೇವನೂರರ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಒಂದು ಅಂಶ. ಊರಿಗೆ ಇರುವ ಈ ಮೂರು ಬೀದಿಗಳು ಜಾತಿಯ ಶ್ರೇಣಿಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿತವಾದವೇ? ಎಂದು ಓದುಗರ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲೇ, ಯಾವುದೇ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸೋಗು ತಾಕದ ಹಳ್ಳಿ ಹೇಗಿರಬಹುದು ಎಂಬುದು ಓದುಗರ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಕಥೆಗಾರರು ಕಥೆ ಹೆಣೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವವರು. ಆ ಊರನ್ನು ನೋಡಿದವರ ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ಒತ್ತೊತ್ತಾದ ಹಟ್ಟಿಗಳು, ಹೀಗೂ ಜನ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರಾ ಎಂದೆನಿಸುವಂತವು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೋಟೆಲ್ಲಾಗಲೀ, ಯಾವುದೇ ನಾಗರಿಕ ಸೂಚನೆಗಳಾಗಲೀ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹೋಟೆಲ್ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣ ಮತ್ತು ವರ್ಗದವರು ಬಂದು ಸೇರುವ ಸ್ಥಳ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಇಂಥ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಲಕುಮ, ರಾಜಪ್ಪ, ಮಾದು, ಶಂಭು ಎಂಬ ನಾಲ್ವರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಓದಿದ ವಿದ್ಯಾವಂತ ದಲಿತ ಯುವಕರು. ಇವರು ಮೇಲು ಜಾತಿ ಕೀಳುಜಾತಿ ಎನ್ನದೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದು, ಅವರು ಪಡೆದ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎಂದು ಅರಿಯುವ. ಹೀಗೆ ಜಾತಿ ಮರೆತು ಮೇಲು ಜಾತಿಯ ಹುಡುಗರ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಜಾತಿಯವರಾದ ಈ ಹುಡುಗರು ತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸಲು ಆಗದ ಪಟೇಲರು ಅವರ ಅಪ್ಪಂದಿರ ಮೂಲಕ ಬೈದ್ದರು. ಓದಿ ತಿಳಿದವರಾದ ದಲಿತ ಯುವಕರು ಈ ನಡತೆಯು ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಇವರ ಹುಟ್ಟು ಅಡಗಿಸಲು ಏನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಪಟೇಲರು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೇಣಿಕೃತ ಸಮಾಜದಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಬಯಸುವ ಇವರ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಬಲವಾದ ಯಾಜಮಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಸಹಾಯಕರಾದ ದಲಿತ ಯುವಕರು ದನಿ ಎತ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದೂ ಮತ್ತು ಈ ಕಥೆಯ ಶಕ್ತಿ ಅಡಗಿರುವುದೂ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬ ಅರಿವು ಗಮನಾರ್ಹ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳಾಗಿರುವುದೇ ಇವರು ಪರಂಪರೆಗೆ ತೋರಿದ ವಿರೋಧವಾಗಿದೆ.

ಊರಿಗೆ ರೋಡು ಮಾಡಲು ಆರ್ಡರು ಬಂದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ದೃಶ್ಯವು ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ 'ಪಟೇಲರ ಮಯ್ಯಿ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಹಿಗ್ಗಿತು' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗಾರರು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಈ ಊರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದಾಗ, ಪಟೇಲರು ಇವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಊರು ಒಂದು ಊರು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ರೋಡು ಅನ್ನುವುದಾದರೂ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿದ್ದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ಊರಿಗೆ ಒಂದು ರಸ್ತೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪಟೇಲರು ಕಂಡ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಕನಸು ಈಗ ನನಸಾದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ರಸ್ತೆ ಮಂಜೂರಾದರೆ ಅದರ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ತಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸ್ವಾರ್ಥವೂ ಅವರಿಗೆ ಇತ್ತು. ರೋಡು ಮಾಡಲು ಆರ್ಡರು ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಪಟೇಲರು ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ರೋಡ್ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಕೆಲಸ ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಪಟೇಲರೇ ರೋಡ್ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಎಂದು, ಅವರು ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿದ ಹಣದಿಂದ ಊರಿನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುವವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಊರಿಗೆ ಕಿಚ್ಚು ಹತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತು.

ರಸ್ತೆಯನ್ನೇ ಕಾಣದ ಊರಿಗೆ ರಸ್ತೆ ಮಾಡಲು ಆರ್ಡರ್ ಬಂದಿರುವುದು ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಖುಷಿ ತಂದಿರುವ ವಿಷಯ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಉಳಿದ ಹಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಟೇಲರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಪಟೇಲರು ಊರಿನ ದೇವಸ್ಥಾನ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಲು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಏನು ತಪ್ಪಿದೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ವಾರ್ಥ ಏನಿದೆ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯ ಎನಿಸಿದರೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅದು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅಸ್ತ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಈ ಊರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗಿರುವುದು ಅಕ್ಷರತಃ ನಿಜ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಓಣಿಧರ ಇದ್ದ ಹೊಂಟ ಹಾದಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ರಸ್ತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿ ಸೆಟೆದು ನಿಂತಿದ್ದ ಪುರಾತನ ಅರಳಿ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಅರಳಿ ಮರಗಳಿಂದ ಕವುಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಊರು ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಮರಗಳಿದ್ದವೂ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸುಳಿವು ಕೂಡ ಸಿಗದಂತಾಗಿದೆ. ಊರ ಮುಂದಣ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಈಗ ಮಿಷನ್‌ಗಳು ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಹೋಗುವ ಬರುವ ಮಿಷನ್‌ನು, ಸಮಾ ಮಾಡುವ ದಗ್ ದಗ್ ಮಿಷನ್‌ನು, ಬೆಂಕಿ ಉಗುಳುತ್ತ ಚೆಲ್ಲಿ ಟಾರು-ಮರಳ ಒಕ್ಕೂಡಿಸುವ ಮಿಷನ್‌ನು, ಆಳೆತ್ತರದ ಕಲ್ಲುಚಕ್ರದ ಮಿಷನ್‌ಗಳು ಹೊಗೆಬಿಟ್ಟು ಓಡಾಡುವುದನ್ನು ಆ ಊರಿನ ಮಕ್ಕಳು, ದೊಡ್ಡವರು ಚಿಕ್ಕವರೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಯಂತ್ರಗಳು ಊರಿನ ಜನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕುತೂಹಲದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ಇವರು ಎಂದೂ ಕಾಣದ ಚಂದವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬಂತೆ ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಮರೆತಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಎದ್ದೇಳುತ್ತಿರುವ ಸದ್ದು ಆ ಊರ ಮೀರಿ ಆಚೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಏನೋ ಆಗುತ್ತಿರಬೇಕು ಎಂದು ದಿಗಿಲು ಹುಟ್ಟುವಂತಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದವರು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾತಾಡಿಸಿದರೆ, ಆ ಊರಿನ ಜನರ ಯಾಸ ವರಸೆ ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ನೆಲಕ್ಕುಂಟಿಕೊಂಡು ಕಪ್ಪಾದ ಟಾರಿಗಂಟಿಕೊಂಡು ಮೂಡಿ ಚಲಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದವರಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಅವರು ನೋಡಿದ ಊರು ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಈ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವುದೇನೆಂದರೆ, ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರವೇಶವು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಾದ ಯಂತ್ರಗಳು ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತವಾದವುಗಳೇ. ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳದ ಜನರು ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸ್ಮಯದಂತೆ ನೋಡುವರು ಮತ್ತು ಕೆಲವರಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗುವುದು ಉಂಟು. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಈ ಊರು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಈವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದೆ ಊರಲ್ಲಿ ಈಗ ಸದ್ದು ಜೋರಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪಾದ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಸಹಜವಾಗಿ ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನಾಗಿದೆಯೋ ಎಂಬ ಭಯ ಹುಟ್ಟುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಪರಿಸರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂತದ್ದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಓದುಗರು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಕಥೆಗಾರರು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಥೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಪೂರಕ ಎಳೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

“ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಂತು ಹತ್ತಾರು ಹೆಂಗಸರು ನೆರಳಿಲ್ಲದ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ತಲೆಗೆ ಸೆರಗು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ರಸ್ತೆಗೆ ಹಾಕುವ ಚೆಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಚೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಗುಂಪಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಸಣ್ಣ ದನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ ಹಾಡನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುವಳು, ಉಳಿದವರ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ಕೊಡುವ ಸೊಲ್ಲು ಅದ ಮೀರಿ ಸಿಕ್ಕೊಂಡು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಆಚೆಗೂ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಫರ್ಲಾಂಗು ಉದ್ದ ಲವಲವಿಕೆ ತುಂಬಿದೆ”. “ಅಳತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರು ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರುವರು. ತಕ್ಷಣವೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವರು. ಕೊಂಚದೂರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವರು, ಕೆಲಸ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅವರ ಮೊಖ ನೋಡಿದರೆ ಒಂದು ಕೂಸೂ ಹೇಳಬೇಕು”(ಪು.32). ಓದುಗರು ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ, ಈ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರತೆಯು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಥೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕಥೆಗಾರರು ತಾವು ಹೇಳಲು ಹೊರಟಿರುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಗೊಳಿಸಲು ಇಂಥ ನೈಜ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳು ಸೃಜಿಸುವ ಭಾವ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ಹೊರಡುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ. ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಪದದ ದೀರ್ಘತೆಯೂ ಸಹ ಭಿನ್ನ ಭಾವಾರ್ಥ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿವೆ.

ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವರ್ಗವು ಕೆಲಸದಲ್ಲೇ ಖುಷಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆಳುವ ವರ್ಗವು ಅವರನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಗು ಬೀರುತ್ತಿದೆ.

ಯಾಜಮಾನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಆಳು ಮತ್ತು ದಣಿ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಮಾಜವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಥೆಯು ಇಂಥ ಶ್ರೇಣಿಕೃತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿಯ ಅಂತಸ್ತು, ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರು ಇಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಈ ಕಥೆಯು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಟಾರು ಹಾಕುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಥೆಗಾರರು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹಾಸ್ಯದ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಟಾರು

ಕಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತೋರುತ್ತಿರುವ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡವರು ಇದರಿಂದ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಡು ಎಂತದ್ದು ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಟಾರನ್ನು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಕೇತ ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡರೆ, ಮಕ್ಕಳು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರೊಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಣಾಮ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಆಧುನಿಕತೆ ಬಿಡದೆ ಮೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಟಾರಿನ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ತಂದು, ಅದನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯೋಗದ ಯಶಸ್ವಿಯಿಂದಾಗಿ ಟಾರು ಚಲಾವಣೆಯೂ ಆಗುತ್ತಿದೆ.

ಓಲೆಗೊಂದೋಲೆ ಎಂಬ ಉಪ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಕಥೆಗಾರರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಧುನಿಕತೆಯು ನ್ಯೂಸ್ ಪೇಪರ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದಿದೆ. ರೋಡ್ ಮಿಷನ್ ಚಲಾಯಿಸುವ ಡ್ರೈವರ್ ಒಬ್ಬ ನಗರವಾಸಿ. ಇವನು ಓದಲು ತಂದಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಊರಿನ ಕುರಿತ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದಿದ್ದ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ಈವರೆಗೂ ಪೇಪರನ್ನೇ ನೋಡಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಚಾಲಕನ ಸುತ್ತವರೆದಿದ್ದರು. ಕಾರಣ ಆ ಪೇಪರ್ ಓದಲು ಅಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಆ ಪೇಪರ್ ಅನ್ನು ನೋಡಿ, ಚಾಲಕನಿಂದ ಇದು ನಿಜವೇ ಎಂದು ಖಾತರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು. ಇದಕ್ಕೆ ಪಟೇಲರು ತಕ್ಷಣ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಪೇಪರ್ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ “ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ರೋಡು ಆಗಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ರಸ್ತೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ರೋಡಿನ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರಾದ ಪಟೇಲರು ಸರ್ಕಾರದ ದುಡ್ಡಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಸರ್ಕಾರಿ ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗ. ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ-ನೊಂದವರು” ಎಂದು ಈ ರೀತಿ ಇತ್ತು. ಓದುಗರಿಗೆ ಕಥೆಗಾರರು ಒಡ್ಡುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲು ಇದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಹ ತಪ್ಪೇನು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕು.

ಪಟೇಲರು ಅವಸಾನದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ದೇವಸ್ಥಾನ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಯ ಪಾಲನೆಗೆ, ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಕೇತ. ದೇವರು, ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವುದು, ವಂಚಿಸುವುದು ಸುಲಭ ಎಂಬುದು ಪಟೇಲರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆದರೆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಓದಿ ಬಂದಿರುವ ಕೆಲವಿದ್ಯಾವಂತ ದಲಿತ ಯುವಕರು ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪೇಪರ್ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದವರು ನಮ್ಮ ಊರಿನವರೇ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದವರೇ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇದೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ನಾಲ್ಕು ಹುಡುಗರದೇ ಕೈವಾಡ ಎಂದು ಪಟೇಲರಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕಥೆಗಾರರು “ಎಂಥೆಂಥೆ-ದೊ ಆಗಬೇಕಾದ್ದು ಎಂಥೆಂಥೆದೊ ಆಗತೊಡಗಿದೆ. ಏನಾಗುತ್ತೋ ಅಂಥ ಊರ ಬೀದಿ ಒಳಗೆ ಭಯ ಹರಿದಾಡಿತು. ಸಂಜೆ ಆಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದಪ್ಪ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಮನೆಗೊಂದಾಳು ಛಾವಡಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪಟೇಲರು ತಮ್ಮಟೆ ಬಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿದರು. ಈಗ ಈಗಷ್ಟೇ ಕತ್ತಲು ನಿಧಾನ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದ್ದು ಈಗ ತಾನೆ ಪೂರ್ತ ಅಗತುಕೊಂಡಿದೆ “(ಪು.33) ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಲು ಯಾವ ಪರಿಯದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಛಾವಡಿಗೆ ಎಲ್ಲರು ಜಮಾಯಿಸಿದಾಗ ಪೂರ ಕತ್ತಲು ಆಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ಈ ಊರಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನೂ, ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯತೆ ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಅದರೆ ಜನಕ್ಕೆ ಇದ್ದಾವುದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಅದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗೆಯಾಗಲಿ, ಮೂಲ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಬೆಳಕಾಗಲಿ ಇವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವೇ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಿರುವ ಲಾಟೀನು ಬೆಳಕು ಕೂಡ ಪಟೇಲ ಮುಖ್ಯ ಕಾಣಲೆಂದೆ ಇಟ್ಟಿರುವುದು, ಜನರು ಕತ್ತಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವೇ? ಇದರ ಯಾವ ಪರಿವೂ ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಅವರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ನ್ಯಾಯ ಮಾಡುವಾಗ ಒಬ್ಬನು ದನಿ ಏರಿಸಿ “ಅರ್ಥಗಿರ್ಥ ನಿಮಗ್ತಾನಿಯಪ್ಪ ಗೊತ್ತು, ನಾವೇನ ಇಸ್ಕೊಲ್ಲೋಗಿ ಮಂಟಾಕಿದ್ದವ?”(ಪು.34) ಎಂದು ಹೇಳುವ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವನೂರರು ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಪೂರ ಗ್ರಾಮ್ಯ ನುಡಿಯಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಿ, ಅದು ಮುಗ್ಧ ಮಿಡಿಯುವ ಸಂವೇದನಾ ಭಾವವನ್ನು ಹೊರ ಸೂಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ? ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿರುವ ಜನಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅನ್ಯಾಯ-ನ್ಯಾಯಗಳು ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿರುವವು ಎಂದಾಯಿತು. ಅನಕ್ಷರಸ್ತ ಜನರು ಪ್ರಬಲರು ಹೇಳಿದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರಷ್ಟೇ, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಲೀ, ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಅರಿವು ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥ ಅರಿವು ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಬೇಕಾದರೆ, ಆಧುನಿಕತೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗಬೇಕು. ಈ ತರಹದ ಅರಿವು ರಾಜಪ್ಪ, ಶಂಭು, ಶಂಭು ಅಪ್ಪರಿಗೆ ಬಂದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಕಥೆಗಾರರು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಅವರ ಅಪ್ಪರಿಗೂ ಟಾರು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸೃಜಿಸಿದರೆ ಎಂದು ಅನಿಸುವುದು. ಇದೇ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮಗ್ಗುಲು ಅಲ್ಲವೇ. ಯಾಜಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ವಿರೋಧಿಸುವ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮ ನೆನೆದು, ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರು ಛಾವಡಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊರ ಬಂದು, ತಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿ ದಾರಂದಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ತಾವು ದನಿ ಎತ್ತಿದ ಪರಿಣಾಮ ನಮಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೆದರಿರಬಹುದು.

ಪಟೇಲರ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಕಥೆಗಾರರು ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭವು ಕಥೆಯ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಓದುಗನ ನಡುವೆ ಏರ್ಪಡುವ ಸಂವಹನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಅರ್ಥಪರಂಪರೆಗೆ ಒಡ್ಡುವ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಬದುಕಿನ ಅನ್ಯಾಯ ಚಕ್ರದ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಇದೆ.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಈ ಊರಿನ ಪಕ್ಕದ ಊರಾದ ಹೊಸೂರಿನವನು ತಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಈ ಊರವರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತಿಹೋದ. ಈ ಸುದ್ದಿಯ ಜೊತೆಗೆ ರಾತ್ರಿ ಆದ ಗಲಭೆಯ ಸುದ್ದಿಯು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಜನರು ಗುಲ್ಲೇದ್ದರು. ಈ ಘಟನೆಯ ನಂತರ

ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಯುವಕರು ಏನಾದರೂ ಎಂಬ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರ ಕೈವಾಡ ಇರಬಹುದೇ? ತಿಳಿಯದು.

ಗುಂಡಿಗೆ ಟಾರು ರಾಶಿ ರಾಶಿ, ಈ ಟಾರು ಡ್ರಮ್ಮಗಳನ್ನು ಊರ ಹೊರಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಯಾರು? ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪೂರ್ತಿ ಟಾರು ಗುಂಡಿಗೆ ಇಳಿದು ಹಾಳಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲ ಕಂಡ ಪಟೇಲರು ಪೋಲಿಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದರು. ಮಾರನೇ ದಿನ ಮಹಜರು ಮಾಡಲು ಪೋಲಿಸರು ಬರುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು, ಕಥೆಗಾರರು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಲೇ, ಘಟನೆಗಳನ್ನು, ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ತರುವ ಮೂಲಕ ಇರುವ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಳಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದವ ಬರಲಿಲ್ಲ- ಈ ಉಪಶೀರ್ಷಿಕೆಯು ಅರ್ಥ ವಕ್ರತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದ ರಂಗಪ್ಪನ ಮಗ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಘಟನೆಯಾದರೂ, ಅದು ಬೇರೆಯೇ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರತೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದದ್ದು, ಧಾರ್ಮಿಕವಾದದ್ದು. ಕಥೆಯ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಥೆಯು ವಾಸ್ತವತೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿದವರು ಎಂದೂ ಘೋರ ಪರಂಪರೆಯತ್ತ ಬರಲಾರರು. ಆಧುನಿಕತೆಯು ಪರಂಪರೆಯ ಜೊತೆ ಸೆಣೆಸಾಡುವಾಗ ಅನೇಕ ಅವಘಡಗಳು ಸಂಭವಿಸುವವು. ಈ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದದ್ದು ಉಳಿದರೆ, ಬಲಹೀನವಾದದ್ದು ನಶಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿರುದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯು ಸೆಣೆಸುತ್ತಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದು ಯಾವುದು ಎನ್ನುವುದು ಓದುಗರ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಆಧುನಿಕತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಟಾರು ಮಣ್ಣು ಸೇರಿಯಾದರೂ ಅದು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರನ್ನು ಆವರಿಸುವುದು. ಆದ- ಧುನಿಕತೆಯ ಒಳಗೆಯೇ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆ ಉಸಿರಾಡುವುದು ಎಂದಾದರೆ, ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಶಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರವೇಶವು ಆರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಮುಂದಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸಾಗಲು ಪ್ರೇರಕವಾಗಬಲ್ಲವು. ಹಲವು ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ ಟಾರ್ ರೋಡ್ ಮಾಡದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ರೋಡಿಗೆಂತ ಈಗ ರೋಡು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಮರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ಊರು ಈಗ ನೋಡಲು ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ರೋಡಿನ ವಿಚಾರದಿಂದಾಗಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಊರಿನವರನ್ನು ಈ ಊರ ಕಡೆ ಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ. ಊರಿನ ಜನರ ವರಸೆಗಳು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಈಗ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ದನಿ ಎತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆದಂತಹ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕತೆಯು ಮಾಡಬಹುದು. ಆಧುನಿಕತೆಯು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾರಕವಾಗಿಯೂ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲದು.

ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರವೇಶದಿಂದಾದ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ಕಥೆಗಾರರು ಆಯಾ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೊಸ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದೆ. ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಥೆಗಾರರು ತಮ್ಮ ಭಿನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಮೇಲು ವರ್ಗದವರಿಂದ ನಡೆಯುವ ಶೋಷಣೆಯ ಮುಖಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿಂದ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಡುಭಾಷೆಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸತ್ವಯುತವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಬಹುಬೇಗ ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಕೆಳವರ್ಗದ ದಲಿತರ ಸುಖದುಃಖಗಳು ದೇವನೂರರ ಬರಹಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವರು ಸಮಾಜದ ದುರಂತಕ್ಕೆ, ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಸಮುದಾಯದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಪ್ಪತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಗಳು ದಲಿತರ ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯನ್ನು ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿವೆ. ದೇವನೂರರು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಪಾತ್ರಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಗು ಮಾಡಿದರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಮೇಲುವರ್ಗದವರಿಂದ ನಡೆಯುವ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆಯ ಮುಖಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದರು. ಈ ಪರಂಪರೆ ಮುಂದೆ ದಟ್ಟವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿತು.

ದೇವನೂರರು ರಚಿಸಿದ 'ಮಾರಿಕೊಂಡವರು' ಮತ್ತು 'ಡಾಂಬರು ಬಂದದು' ಈ ಎರಡು ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ಇವರು ಕಥೆಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತರುವ ಭಾಷಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಬಳಕುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಣಾ ಶೈಲಿಯ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ದಕ್ಕಿದಷ್ಟು ಈ ಲೇಖನದ ಮೂಲಕ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಗ್ರಂಥ ಋಣ :

1. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ 'ದ್ಯಾವನೂರು' ಕಥಾಸಂಕಲನ-ಮಾರಿಕೊಂಡವರು ಕಥೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು-ಪ್ರಕಾಶಕರು, 2015 ನೇ ವರ್ಷದ ಮುದ್ರಣ, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ-3 ರಿಂದ 9ರವರೆಗೆ.
2. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ 'ದ್ಯಾವನೂರು' ಕಥಾಸಂಕಲನ- ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು ಕಥೆ, (2015). ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ-30 ರಿಂದ 37.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1. ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ - 'ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ', ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ ಪ್ರಕಾಶನ, 2016.
2. ಓ.ಎಲ್.ನಾಗಭೂಷಣ್ - 'ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಿಭಾಷೆ', ಅಭಿನವ ಪ್ರಕಾಶನ, 2019.
3. ಡಾ.ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ - 'ಶತಮಾನಗಳ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ', ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಡೆಮಿ, 2011.
4. ಜಿ.ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ-'ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ', ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹದಿನಾಲ್ಕನೇಯ ಮುದ್ರಣ:2016,
5. ಡಾ.ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ -'ಶತಮಾನಗಳ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ', ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಡೆಮಿ, ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ:2011.
6. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಡೆಮಿ-'ಸಾಲುದೀಪಗಳು', ಐದನೇಯ ಮುದ್ರಣದ ವಿಸ್ತೃತ ಸಂಪುಟ-2016,
7. ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯ ಆಧಾರಿತ ಶೈಲಿಶಾಸ್ತ್ರ- ಕನ್ನಡ ಎ.ಎಂ ಪಠ್ಯ ಆಧಾರಿತ 2020ರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಲಿನ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ (ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ).